

Suvremene migracije i radna snaga: demografski i radno-ekonomski profil hrvatskoga iseljeničtva u Irskoj

Monika Komušanac¹

Prema procjenama, trenutno u Irskoj živi između 24.000 i 25.000 Hrvata koji su iselili nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine. Najintenzivnije iseljavanje iz Hrvatske u Irsku registrirano je 2017. godine kada je izdano približno 4.900 *PPS*-brojeva hrvatskim državljanima. Kretanje broja izdanih *PPS*-alokacija hrvatskim državljanima od 2013. do 2021. godine prema publikacijama irske statističke službe (Central Statistics Office), upozorila je na 1,8 puta veće razmjere iseljavanja iz Hrvatske u Irsku nego DZS i smatra se najrelevantnijim pokazateljem neto imigracije iz Hrvatske u Irsku. Dobni profil iseljenika u Irsku ne razlikuje se znatno od klasičnoga recentnoga iseljenika iz Hrvatske, uglavnom je riječ o iseljenim osobama koje su trenutno u mlađoj i zreloj radnoj dobi, tj. između 30 i 35, te 40 i 50 godina starosti, koje u Irskoj žive između 6 i 10 godina. S obzirom na to da se standardna kvalitativna istraživanja iseljavanja iz Hrvatske temelje na definiranju motiva odlaska i procjene mogućega povratka, metodom *online* anketiranja provedeno je istraživanje na prigodnom uzorku od 145 iseljenih osoba koje trenutno žive i rade u Irskoj, a s ciljem definiranja njihovoga prosječnoga radno-ekonomskoga profila. Glavni rezultati upozorili su na specifična obilježja radnoga mjesta i uvjeta rada od kojih će se u nastavku izdvojiti oni najvažniji. Prosječno vrijeme potrebno za pronalazak posla u Irskoj je 21,7 dan, a najviše ispitanika (2/3) trenutno je zaposleno u uslužnim djelatnostima, zdravstvu, administraciji te ICT-sektoru. Većina ispitanika

1 Doc. dr. sc. Monika Komušanac, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za demografiju i hrvatsko iseljeničtvo, Borongajska cesta 83d, Zagreb, 10000 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: mkomusanac@hrstud.hr

ka (82 %) imala je posao u Hrvatskoj što potvrđuje da iseljavanje nije isključivo ekonomski uvjetovano i da posjedovanje radnoga mjesta nije preduvjet ostanka u Hrvatskoj. Prilikom označavanja najvažnijih stavki prilikom izbora posla, ispitanici su visinu plaće i mogućnosti napredovanja rangirali kao dva najvažnija čimbenika, dok im je najmanje važna odrednica posao „u struci“. Usporedbom visine plaće uočeno je da su prosječni mjesečni prihodi u Irskoj dva do tri puta veći, nego u Hrvatskoj, kao i očekivani osnovni životni izdatci (stanovanje i komunalne usluge), zbog čega 2/3 ispitanika mora, za njihovo podmirivanje, izdvojiti između 20 i 40 % mjesečne zarade. Iako su razlike relativno male, ispitanici su pokazali veće zadovoljstvo kvalitetom života i životnim standardom nego trenutnim radnim mjestom u Irskoj što se može objasniti odnosom visine mjesečnih prihoda i osnovnih životnih troškova, ali i ne-ekonomskim čimbenicima kao što su uređenost društva, način upravljanja, funkcioniranje institucija, administrativno rasterećenje i sl. Na kraju, istraživanje je potvrdilo neizvjesnost povratka za 36 % ispitanika, manji udio ispitanika perspektivu povratka svodi na ispunjenje određenih kriterija kao što su stjecanje uvjeta za mirovinu u Irskoj (23 %) ili uštedu značajnijega novčanoga iznosa (13 %), dok 28 % uopće nema namjeru povratka u Hrvatsku.

Ključne riječi: Hrvatska, Irska, iseljavanje, radna snaga, zaposlenost.

1. Uvod²

Vanjska migracija stanovništva Republike Hrvatske od 2009. godine negativnoga je predznaka, a ulaskom Hrvatske u Europsku uniju osobito se intenziviralo iseljavanje. Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske, od 2013. do 2021. godine iz Hrvatske je iselilo 304.000, a uselilo 195.000 osoba (DZS RH, 2022b). Pri tom su hrvatski državljani zastupljeniji u iseljeničkoj, a strani državljani u useljeničkoj komponenti. Kretanje vanjske migracije od 2013. godine pokazuje nekoliko zakonitosti povezanih s odredištima/polazištima, razmjerima i obilježjima. Iseljavanje je raslo usporedno s otva-

2 „Znanstveni članak nastao je u sklopu projekta „MI - jučer, danas, sutra“ (UP.04.2.1.06.0018) kojega je sufinancirala Europska unija iz Europskoga socijalnoga fonda. Sadržaj znanstvenoga članka isključiva je odgovornost Udruge mladih i Alumni FET Pula“.

ranjem europskoga tržišta radne snage s vrhuncem 2017. godine, nakon čega dolazi do blagoga usporavanja te smanjivanja iseljavanja u pandemijskoj 2020. godini zbog restrikcija i globalne ekonomske krize. Pandemijske su okolnosti rezultirale povratkom dijela iseljenih hrvatskih državljana iz inozemstva, no nažalost, iseljavanje se ponovno intenziviralo 2021. godine s naznakom povratka na pretpandemijske iseljeničke trendove, što je u skladu s pretpostavkom da će oporavak gospodarstva biti brži u razvijenijim europskim državama. Gotovo 70 % recentno iseljenoga kontingenta odnosi se na tradicionalna odredišta, kao što su Njemačka, Austrija i Švicarska, a od „novih“ odredišta može se izdvojiti Irska u koju je iselilo gotovo 10.000 osoba iz Hrvatske od 2013. godine (DZS RH, 2022b). Također, početkom recentnoga iseljeničkoga vala značajno je raslo iseljavanje, dok od 2018. godine jača doseljavanje u Hrvatsku. Riječ je primarno o migraciji radne snage iz europskoga regionalnoga (države bivše Jugoslavije) te azijskoga i afričkoga „bazena“. Uz ostale negativne demografske procese u Hrvatskoj, takvi trendovi vanjske migracije, osobito iseljavanje hrvatskih državljana, dugoročno utječu ne samo na smanjivanje fertalnoga (biološkoga) potencijala domicilne populacije, već i na obilježja ekonomske aktivnosti i zaposlenosti stanovništva, tj. tržište radne snage u Hrvatskoj.

Sukladno svemu navedenom, osnovni cilj rada jest definirati promjene u kretanju radno sposobnoga, aktivnoga i zaposlenoga stanovništva u Republici Hrvatskoj tijekom recentnoga iseljeničkoga vala, s posebnim naglaskom na povezanost iseljavanja i uočenih trendova na državnoj razini. Osim analitičkoga dijela, provedeno je i anketno istraživanje među hrvatskim radnicima u Irskoj, kako bi se izdvojila njihova socio-ekonomska obilježja u kontekstu zapošljivosti, djelatnosti zaposlenja, vrsti rada i radnim uvjetima.

2. Dosadašnja istraživanja i metodološki pristup

Analitički kvantitativni pristup temelji se na dostupnim podacima Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske, tj. konačnim rezultatima Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine te priopćenjima iz područja migracijske i radno-ekonomske statistike za referentno razdoblje od 2013. do 2021. godine (DZS i HZZ). Pritom je nužno napomenuti kako se praćenje ekonomske aktivnosti stanovništva Hrvatske temelji na dvama izvorima, tzv. administrativnim izvorima i *Anketi o radnoj snazi* (godišnji prosjeci), a sukladno različitoj metodologiji prikupljanja podataka, prisutna su i značajnija

odstupanja u pojedinim podacima/kategorijama. Uočene razlike u podacima tih dvaju izvora proizlaze primarno iz različitih definicija zaposlenosti i nezaposlenosti (statističkoga obuhvata) te različitih dinamika prikupljanja, obrade i objave podataka (vidi više u: HZZ, 2022 i DZS RH, 2022c – metodološke napomene). Osim statističkih izvora, izdvojeni su autori koji su se bavili istraživanjem različitih segmenata tržišta rada i obilježja radnoga kontingenta u Hrvatskoj kao primjerice Bejaković (2006), Pokos i Peračković (2016), Obadić i Smolić (2007) i dr.

Iseljavanje iz Hrvatske u recentnom valu relativno je često predmetno zastupljeno, a izdvojeni su autori koji su se općenito bavili iseljavanjem i demografskim posljedicama za Hrvatsku; Pokos (2017), Kozić i dr. (2020), Šterc i Komušanac (2018, 2021), razmjerima iseljavanja; Akrap i dr. (2017), Balića (2020), Jurić (2017, 2018), Rajković Iveta i Horvatin (2017), Čipin (2019) i dr. S obzirom na predmet istraživanja, za potrebe utvrđivanja realnoga razmjera iseljavanja u Irsku, korišteni su podatci o broju izdanih tzv. *PPS*-brojeva (*Personal Public Service Number*) osobama s hrvatskim državljanstvom koje, na godišnjoj razini, objavljuje irski ured za socijalnu zaštitu (Department of Social Protection, DEASP). *PPS*-broj jedinstveni je referentni broj kojim se pristupa socijalnim naknadama, javnim uslugama i informacijama u Irskoj (Portal: citizensinformation.ie, 2023), a podatci su upozorili na gotovo dvostruko veći intenzitet useljavanja u Irsku od 2013. do 2021. godine u odnosu na službenu statistiku RH u istom razdoblju. Kvalitativni pristup temelji se i na rezultatima anketnoga istraživanja provedenoga u siječnju 2023. godine putem *Google Obrasca* postavljenoga u desetak *Facebook* grupa koje okupljaju Hrvate u Irskoj, na prigodnom uzorku od 145 iseljenih osoba koje trenutno rade u Irskoj. Anketni je upitnik bio sastavljen od ukupno 42 pitanja kojima se nastojalo utvrditi obilježja hrvatskoga radnoga kontingenta u Irskoj, prije svega u području zapošljivosti, karakteristika trenutnoga radnoga mjesta i zadovoljstva uvjetima rada.

3. Promjene radnog kontingenta i zaposlenosti u Hrvatskoj

Prvi depopulacijski procesi (generacijski i reprodukcijski) u Hrvatskoj javljaju se krajem 1950-ih i početkom 1960-ih godina, a njihova je pojava praćena nepovoljnim trendovima u prirodnom kretanju stanovništva koji su rezultirali negativnom prirodnom promjenom 1991. godine. Nažalost, društveno-politič-

ke promjene i ratne okolnosti u Republici Hrvatskoj početkom 1990-ih godina dodatno su opteretile ionako nepovoljne i „okrnjene“ naslijeđene demografske strukture iz prethodnih razdoblja, zbog čega su posljedice bile osobito vidljivije, izravnije i intenzivnije u drugom desetljeću 21. stoljeća. Razina demografskih uvjetovanja u javnim sustavima Hrvatske i na razini parcijalnih kontingenata, svoj je vrhunac doživjela upravo u recentnom iseljeničkom EU-valu. Ta se razina utjecaja u radno-ekonomskom sustavu Hrvatske najviše očituje u smanjivanju demografskoga potencijala radno sposobnoga i aktivnoga stanovništva, uslijed općih demografskih trendova i intenzivnoga iseljavanja mlađega stanovništva u razvijene europske države s izraženim nedostatkom radne snage (Komušanac i Šterc, 2021).

Analitička istraživanja i prije recentnoga iseljavanja upućivala su na moguća ograničenja potencijala radne snage u budućnosti Hrvatske (Obadić i Smolić, 2007). Autori Pokos i Peračković (2016) analizirali su strukturu stanovništva Hrvatske prema radnoj aktivnosti u međupopisnim razdobljima od 1971. do 2011. godine, pri čemu su istaknuli zabrinjavajuće trendove porasta neaktivnoga stanovništva (stanovništvo mlađe od 15 i starije od 65 godina te stanovništvo u radnoj dobi koje nije zaposleno ni nezaposleno) na 58% ukupnoga stanovništva 2011. godine, kao posljedicu intenzivnoga starenja stanovništva, dok je udio radne snage, tj. aktivnoga stanovništva u referentnom razdoblju ostao manje-više jednak (42%). Problematiku radne snage u Hrvatskoj nužno je promatrati i u kontekstu neusklađenosti obrazovnoga sustava s potrebama tržišta rada i činjenici da „radna snaga Hrvatske nije dovoljna i/ili odgovarajuća za potrebe suvremenoga konkurentskoga gospodarstva“ (Bejaković, 2006, 403). Drugim riječima, osim postojeće obrazovne strukture i razine znanja, stručnosti i kompetencija koji čine važnu komponentu konkurentnosti i zapošljivosti, radni sustav Hrvatske opterećen je i dugotrajno depopulacijskim procesima koji se odražavaju u brojčanim (apsolutnim) pokazateljima radne aktivnosti. U tablicama 1. i 2. prikazano je kretanje broja radno sposobnoga, aktivnoga, zaposlenoga i nezaposlenoga stanovništva Hrvatske od početka recentnoga iseljeničkoga vala do danas te struktura radnoga kontingenta Hrvatske 2021. godine u odnosu na konačne rezultate Popisa 2021. godine. Prikazani podatci temelje se na različitim izvorima koje prikuplja Državni zavod za statistiku RH, a kao što je već istaknuto u prethodnom poglavlju, postoje značajnije razlike i odstupanja (među izvorima) što je nužno uzeti u obzir prilikom interpretacije. Također,

treba istaknuti da je i unutar izvora došlo do određenih metodoloških promjena u dobnoj obuhvatu (uz specifične uvjete); primjerice u Anketi o radnoj snazi od 2021. godine zaposlene osobe čine osobe u dobi od 15 do 89 godina (do 2020. osobe s navršениh 15 godina i više), nezaposlene osobe su osobe u dobi od 15 do 74 godine (do 2020. osobe s navršениh 15 godina i više), dok se radno sposobnim stanovništvom smatraju sve osobe starije od 15 godina (DZS RH, 2022c). Imajući u vidu navedena ograničenja, u nastavku će se izdvojiti temeljne promjene predmetnih kontingenata od 2013. do 2021. godine te izabrana obilježja zaposlenosti u Hrvatskoj (Tabl. 1. i 2.)

Tabl. 1. Kretanje broja radno sposobnoga, aktivnoga, zaposlenoga i nezaposlenoga stanovništva Hrvatske od 2013. do 2021. godine

Kategorije	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Aktivno stanovništvo – stanje 31. ožujka (administrativni izvori)	1.716.194	1.699.428	1.652.037	1.631.318	1.606.907	1.608.246	1.604.260	1.617.815	1.648.582
Nezaposlene osobe – stanje 31. ožujka (HZZ)	368.558	376.866	319.211	276.406	224.068	177.973	145.801	143.461	155.588
Zaposlene osobe – stanje 31. ožujka (administrativni izvori)	1.347.636	1.322.562	1.332.826	1.354.912	1.382.839	1.430.273	1.458.459	1.474.354	1.492.994
Stopa zaposlenosti – stanje 31. ožujka (administrativni izvori)	42,1	43,3	44,2	44,6	45,8	46,9	47,7	47,2	47,8
Stopa registrirane nezaposlenosti – stanje 31. ožujka (HZZ) (%)	21,5	22,2	19,3	16,9	13,9	11,1	9,1	8,9	9,4
Neaktivne osobe (godišnji prosjek – anketa o radnoj snazi)	1.781.000	1.722.000	1.695.000	1.735.000	1.716.000	1.724.000	1.721.000	1.720.000	1.692.000
Radno sposobno stanovništvo (godišnji prosjek – anketa o radnoj snazi)	3.623.000	3.615.000	3.587.000	3.566.000	3.546.000	3.531.000	3.519.000	3.512.000	3.508.000

Izvor: DZS RH, 2017, 2020, 2022c i 2023. *Autorska prilagodba.*

4. Obilježja radnoga kontingenta i zaposlenosti u Hrvatskoj

1. Apsolutna promjena ukupne radne snage ili aktivnoga stanovništva Hrvatske (sve zaposlene i nezaposlene osobe), u samo devet godina (2013.–2021.) iznosila je -68.000 i trenutno je na razini od 1,65 milijuna osoba. Drugim riječima, samo 42% stanovništva Hrvatske je ekonomski aktivno, tj. ima

posao u Hrvatskoj ili trenutno aktivno traži posao (prijavljeni u evidenciju nezaposlenih Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje). Indikativan je i podatak da je u Hrvatskoj prosječno oko 40.000 više neaktivnih osoba u odnosu na one aktivne (Tabl. 1.).

2. Godišnji prosjeci *Ankete o radnoj snazi* potvrđuju pad broja radno sposobnoga stanovništva (osobe starije od 15 godina) u Hrvatskoj u istom razdoblju za 115.000 osoba i iznosi 3,5 milijuna. Prema podacima Popisa 2021. godine u dobnom kontingentu 15+ registrirano je oko 5% manje osoba u odnosu na spomenuti izvor (ARS), što znači da je taj pad ukupnoga radno sposobnoga stanovništva i izraženiji uslijed intenzivnoga starenja (Tabl. 1., Tabl. 2.).
3. U referentnom devetogodišnjem razdoblju zabilježeno je smanjivanje nezaposlenosti i porast zaposlenosti u Hrvatskoj, u apsolutnom i relativnom smislu i prema obama statističkim izvorima, pri čemu je smanjivanje nezaposlenosti bilo izraženije, nego porast zaposlenosti. Trenutna stopa zaposlenosti (udio zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu) u Hrvatskoj je 47,8%, a stopa nezaposlenosti (udio nezaposlenih u aktivnom stanovništvu) 9,4%, što je blagi porast u odnosu na pretpandemijsko razdoblje (Tabl. 1.). Izdvojeni trendovi potvrđuju međusobno razmjerne odnose jer smanjivanje broja nezaposlenih osoba može značiti prelazak u radni odnos u Hrvatskoj, ali također i iseljavanje nezaposlenih osoba iz Hrvatske, dok u relativnom smislu vrijednosti ovih komponenti ovise i o smanjivanju radno sposobnoga i aktivnoga stanovništva.
4. Analizirajući petogodišnje kohorte, od ukupno 155.000 nezaposlenih osoba u Hrvatskoj 2021. godine, najviše je onih u mlađoj ulaznoj i starijoj izlaznoj radnoj dobi tj. od 25. do 29. godine te od 55. do 59. godine, odnosno gotovo jednako je nezaposlenih u dobi do 30. godine i starijih od 50. godine (30%) (HZZ, 2022, 10). Hrvatska je 2022. godine, uz Grčku, Španjolsku i Portugal, imala jednu od najviših stopa nezaposlenosti mladih u dobi od 15 do 29 godina u Europskoj uniji, gotovo 17% aktivnoga stanovništva (EUROSTAT, 2022).
5. Struktura zaposlenih osoba prema djelatnostima (NKD) u Hrvatskoj potvrđuje dominaciju uslužnih djelatnosti u kojoj je 2021. godine radilo gotovo 69,2% zaposlenih, a najviše u trgovini na veliko i malo, javnoj upravi i obrani, obrazovnim, zdravstvenim i socijalnim ustanovama te djelatnostima pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane. Slijede zatim osobe koje

rade u nepoljoprivrednim djelatnostima s 27,3%, dok samo 3,5% zaposlenih u Hrvatskoj radi u poljoprivrednim djelatnostima (HZZ, 2022, 12).

6. Potražnja za radnom snagom mjerena brojem slobodnih radnih mjesta u pandemijskom je razdoblju značajno pala, a podatci za 2021. godinu upućuju na porast u odnosu na 2020. i 2019. godinu. Tako je primjerice, 2021. godine prijavljeno oko 235.000 slobodnih radnih mjesta i to uglavnom u predaivačkoj industriji, ugostiteljskom, hotelijersko-turističkom, obrazovnom, zdravstvenom i građevinskom sektoru (HZZ, 2022, 20). S obzirom na pojačan dolazak stranih radnika u Hrvatsku od 2018. godine, novim Zakonom o strancima (NN 133/20) uveden je novi model zapošljavanja državljana trećih zemalja kojim su ukinute godišnje kvote za zapošljavanje te uvedena procedura provođenja tzv. *Testa tržišta rada* (pronalazak domaće radne snage) prema kojem HZZ daje mišljenje za dozvolu za boravak i rad stranim radnicima (radnicima izvan Europskoga gospodarskoga prostora). Od početka primjene ovakvoga sustava, samo u 2021. godini, oko 9.000 poslodavaca predalo je oko 67.000 zahtjeva, od čega je gotovo 48.000 radnika dobilo pozitivno mišljenje, a izdano je ukupno 34.000 radnih dozvola (HZZ, 2021).

Tabl. 2. Apsolutni pokazatelji radnoga kontingenta Hrvatske 2021. godine.

	BROJ	UDIO
UKUPAN BROJ STANOVNIKA (POPIS 2021. – konačni rezultati)	3.871.833	%
1. Radno sposobno stanovništvo (15 i više godina)*	3.319.417	85,73%
1. Radno sposobno stanovništvo (15 do 64 godina)**	2.450.178	63,28%
2. Ukupno aktivno stanovništvo (adm. izvori)	1.648.582	42,58%
2.1. zaposleno stanovništvo (adm. izvori)	1.492.994	38,56%
2.2. nezaposleno stanovništvo (HZZ)	155.588	4,02%
3. Neaktivno stanovništvo	1.692.000	43,15%
<i>* Nova metodologija – Izračunato prema konačnim rezultatima Popisa stanovništva 2021. prema dobi.</i>		
<i>** Stara metodologija – Izračunato prema konačnim rezultatima Popisa stanovništva 2021. prema dobi.</i>		

Napomena: zbroj aktivnoga i neaktivnoga stanovništva ne odgovara ukupnom broju stanovnika 2021. jer se pojedine kategorije statistički preklapaju, a nastala razlika upućuje na velik broj onih koji su u radnoj dobi, a nisu zaposleni ni nezaposleni (nisu prijavljeni u evidenciju nezaposlenih). Ta bi razlika trebala biti pribrojana neaktivnom stanovništvu s obzirom na to da aktivne osobe moraju biti registrirane u nekom od statističkih izvora.

Izvor: DZS RH, 2022a i 2023. *Autorska prilagodba.*

Usporedbom registriranih podataka s podacima Popisa 2021. uočava se manjak osoba u pojedinim kategorijama, što se može, osim spomenutih metodoloških izmjena vezanih uz statistički obuhvat, djelomično objasniti i iseljavanjem radno sposobnoga stanovništva iz Hrvatske koje nije službeno objavilo svoje prebivalište u Hrvatskoj. Primjerice, prema novoj metodologiji, u radno sposobno stanovništvo ubrajaju se sve osobe starije od 15 godina i takvih je prema Popisu 2021. bilo 3,3 milijuna (86% ukupnoga stanovništva), dok su godišnji prosjeci upućivali na vrijednost od 3,5 milijuna (Tabl. 2.). Slična odstupanja potvrđuju i udjeli aktivnoga (zaposleni i nezaposleni) i neaktivnoga stanovništva koji zajedno čine 87% stanovništva, čime je 13% stanovništva ostalo izvan statističkoga dohvata (Tabl. 2.).

Nakon izdvojenih analitičkih pokazatelja, može se zaključiti kako obilježja trenutnoga radnoga kontingenta i zaposlenosti u Hrvatskoj potvrđuju dugoročno smanjivanje radnoga potencijala ukupnoga stanovništva te upućuju na strukturne probleme na tržištu rada koji nastaju uslijed neusklađenosti obrazovnoga sustava s potrebama hrvatskoga gospodarstva koji se pokušavaju riješiti uvozom strane radne snage u Hrvatsku.

5. Recentno iseljavanje iz Hrvatske

Hrvatska nažalost ima dugu iseljeničku tradiciju koja s prekidima traje od sredine 19. stoljeća, a iseljavanje je, uz ostale ekonomske i društvene čimbenike, utjecalo na dinamiku ukupnoga kretanja stanovništva Hrvatske (Pokos, 2017). Recentni val iseljavanja započeo je ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine od kada je do danas iz Hrvatske iselilo ukupno 303.000 osoba, a apsolutna razlika u broju doseljenih i odseljenih osoba, tj. migracijski saldo, iznosio je -108.000 (Tabl. 3.) (DZS RH, 2022b).

Tabl. 3. Vanjska migracija stanovništva Hrvatske od 2013. do 2021. godine.

GODINA	DOSELJENI IZ INOZEMSTVA	ODELJENI U INOZEMSTVO	MIGRACIJSKI SALDO
2013.	10.378	15.262	-4.884
2014.	10.638	20.858	-10.220
2015.	11.706	29.651	-17.945
2016.	13.985	36.436	-22.451
2017.	15.553	47.352	-31.799

2018.	26.029	39.515	-13.486
2019.	37.726	40.148	-2.422
2020.	33.414	34.046	-632
2021.	35.912	40.424	-4.512
UKUPNO	195.341	303.692	-108.351

Izvor: DZS RH, 2022b.

S obzirom na metodološke manjkavosti praćenja iseljavanja i činjenicu da veći dio recentnih iseljenika ne objavljuje svoje prebivalište, državna statistika RH ne odražava u potpunosti razmjere iseljavanja. Približno realne razmjere iseljavanja moguće je odrediti usporedbom broja odseljenih osoba iz Hrvatske koje registrira Državni zavod za statistiku RH s vanjskim izvorima, tj. državama u kojima se nalazi najveći broj tradicionalnih i recentnih iseljenika kao što su primjerice Njemačka, Austrija i Irska (Pokos, 2017; Balija, 2020). Komparativnom analizom spomenuti su autori utvrdili kako je nedvojbeno broj hrvatskih državljana iseljenih u recentnom razdoblju i nekoliko puta veći nego što to pokazuje migracijska statistika RH. Ističe se i to da točan broj iseljenika nije moguće odrediti s obzirom na niz ograničavajućih faktora kao što su nemogućnost razlikovanja Hrvata iz Hrvatske i ostalih zemalja s hrvatskoga etničkoga prostora, neprecizna identifikacija starijih i novijih hrvatskih iseljenika (zbirni podatci), nemogućnost praćenja povratničkih tokova i višestrukih međudržavnih preseljenja (iz jedne određene zemlje u drugu i sl.) (Akrap i dr., 2017; Pokos, 2017; Komušanac, 2017). S obzirom na provedeno anketno istraživanje i predmet rada, u nastavku će se interpretirati veličina iseljenoga hrvatskoga kontingenta u Irskoj prema podacima DZS-a i prema irskim statističkim izvorima (Tabl. 4., Sl. 1.).

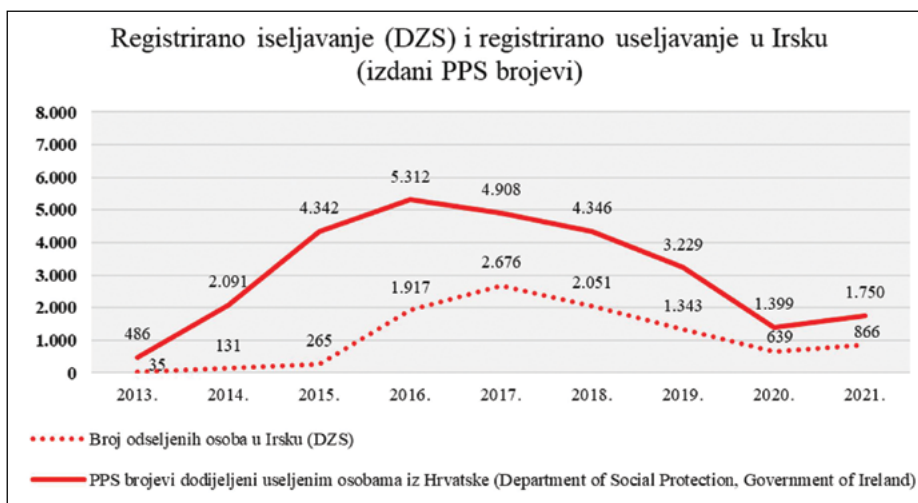
Tabl. 4. Usporedba odseljenih osoba iz Hrvatske u Irsku i broj izdanih PPS brojeva

Godina	Broj odseljenih osoba u Irsku (DZS)	PPS brojevi dodijeljeni hrvatskim državljanima
2013.	35	486
2014.	131	2.091
2015.	265	4.342
2016.	1.917	5.312
2017.	2.676	4.908
2018.	2.051	4.346

2019.	1.343	3.229
2020.	639	1.399
2021.	866	1.750
UKUPNO	9.923	27.863

Izvor: DZS RH, 2022b; DEASP, 2013-2023.

Prema DZS-u, od 2013. do 2021. godine ukupno je iz Hrvatske u Irsku odselilo gotovo 10.000 osoba, a kretanje broja odseljenih osoba pokazuje ubrzani rast od 2014. do 2017. godine, nakon čega se iseljavanje prema Irskoj smanjuje, osobito u pandemijskom razdoblju. Tako je primjerice broj odseljenih osoba u Irskoj na godišnjoj razini u godini vrhunca iseljavanja iz Hrvatske (2017.) iznosio 2.676, a 2021. 866 osoba (Tabl. 4.). Najbolji indikator razmjera doseljavanja iz Hrvatske u Irsku broj je izdanih tzv. *Personal Public Service Numbers* (PPS-brojeva) koje dodjeljuje irski Ured za socijalnu zaštitu i kojim se ostvaruju brojne pogodnosti u području socijalnih, zdravstvenih i sl. prava. Ukupan broj izdanih PPS-brojeva hrvatskim državljanima u istom je razdoblju iznosio 27.863, što potvrđuje znatno veće razmjere iseljavanja u Irsku u odnosu na državnu statistiku RH (Tabl. 4.). Prikaz kretanja odseljenih osoba i izdanih PPS-brojeva, upućuje na sličnu dinamiku rasta i usporavanja, s time da su apsolutne razlike najizraženije u godinama najintenzivnijega iseljavanja (Sl. 1.).

Sl. 1. Razmjeri iseljavanja Hrvata u Irsku nakon 2013. godine: usporedba dvaju statističkih izvora (Državni zavod za statistiku RH i Ured za socijalnu zaštitu Irske).

Izvor: DZS RH, 2022b; DEASP, 2013-2023.

Prema podacima za 2021. godinu, 63,5% svih odseljenih osoba u inozemstvo bilo je muškoga spola, a 45,9% iseljenika bilo je u dobi između 20 i 39 godina (DZS RH, 2022b). Sukladno tome, demografski profil Hrvata u Irskoj, s obzirom na spol i dob, vrlo je sličan klasičnom profilu recentnoga iseljenika iz Hrvatske. Čipin (2019) u kratkoj je analizi izdvojio demografske karakteristike „prosječnoga“ Hrvata u Irskoj od 2013. do 2017. godine te zaključio kako 61% čine muškarci od kojih je najviše, nešto više od polovice ukupnoga iseljeničkoga kontingenta, u mlađoj i srednjoj radnoj dobi (15. do 44. godine), dok je udio žena značajno manji, ali su približno iste dobi.

6. Uvjetovanost iseljavanja iz Hrvatske: kratki pregled istraživanja

Osim definiranja razmjera iseljavanja iz Hrvatske (Akrap i dr., 2017; Pokos, 2017; Komušanac, 2017; Balića, 2020; Šterc i Komušanac, 2018. i dr.), brojni su se autori bavili kvalitativnim pristupom iseljavanju, tj. istraživanju uzroka iseljavanja iz Hrvatske među iseljenom populacijom (Jurić, 2017, 2018; Rajković Iveta i Horvatin, 2017). Primjerice Jurić (2017, 2018) je istraživao motive odlaska u Njemačku nakon ulaska Hrvatske u EU pri čemu je došao do zaključka da čimbenici odlaska nisu isključivo ekonomske naravi i da se među glavne potisne faktore ubrajaju oni društveno i politički uvjetovani, kao što su „neuređenost društva, političke elite, slabost institucija, nepotizam, korupcija, nesigurnost, nepovjerenje i sl.“ (Jurić, 2017, 356). Rajković Iveta i Horvatin (2017) provele su slično istraživanje o uvjetovanju suvremenoga iseljavanja, ali među onima koji su iz Slavonije otišli u Irsku. Autorice ističu kako su ispitanici, osim klasičnih ekonomskih motiva iseljavanja, naveli i psihološka nezadovoljstva generirana društvenim (konzervativnost sredine, neuređenost) i političkim ozračjem (nepotizam i korupcija na lokalnoj i nacionalnoj razini) u Hrvatskoj, pozitivna iskustva prijašnjih migranata, lakši pristup tržištu rada i sl., te naglasili i ulogu društvenih platformi i novih tehnologija koji proces iseljavanja znatno olakšavaju (Rajković Iveta i Horvatin, 2017, 268). S druge strane, manje su zastupljeni radovi čiji je predmet istraživanja usmjeren čimbenicima povratka u Hrvatsku i recentnom iseljeničko-povratničkom kontingentu. Problematikom recentnih povratnika predmet su istraživanja autora Kozić i dr. (2020) u kojem su uspoređivana očekivanja iseljenika, prednosti u određištju te motivi povratka. Tako je prosječan iseljenik-povratnik među glavnim

prednostima života u inozemstvu naveo „bolju usklađenost državne uprave sa stvarnim životom, administrativnu rasterećenost, radnu etiku, pristup poslodavca, mogućnosti napredovanja i sl., a glavni nedostaci su cijena stanova, klima i otuđenost“ (Kozčić i dr., 2020, 1057, 1058). Sukladno takvim stavovima, profilirali su se i „glavni motivi povratka povezani s nižim troškovima života i boljim prilikama na tržištu rada zbog manje konkurencije, uz prvotni naum o povratku nakon određenoga razdoblja provedenoga u inozemstvu“ (Kozčić i dr., 2020, 1058). Bez obzira na to koja istraživanja izdvojili kao primjer, jasna je povezanost tzv. *push i pull faktora* i selekcije koju pri tom „novi“ emigranti pokazuju s obzirom na obilježja polazišta i odredišta (odlaska i povratka) što potvrđuju manje-više sva predmetna istraživanja. S obzirom na to da većina takvih radova polazi primarno od određivanja uzroka iseljavanja, percepcije uređenosti polazišnoga i odredišnoga društva te ispitivanja namjere povratka, nedostaju istraživanja koja su usmjerena na ekonomsko-radni profil iseljenika. Sukladno tome, anketno istraživanje iz siječnja 2023. godine provedeno je s ciljem analize obilježja radnoga mjesta, dinamike pronalaska posla, dominacije vrsta i oblika zapošljavanja, zadovoljstva radnim uvjetima i sl., na primjeru 145 hrvatskih iseljenika koji trenutno rade u Irskoj.

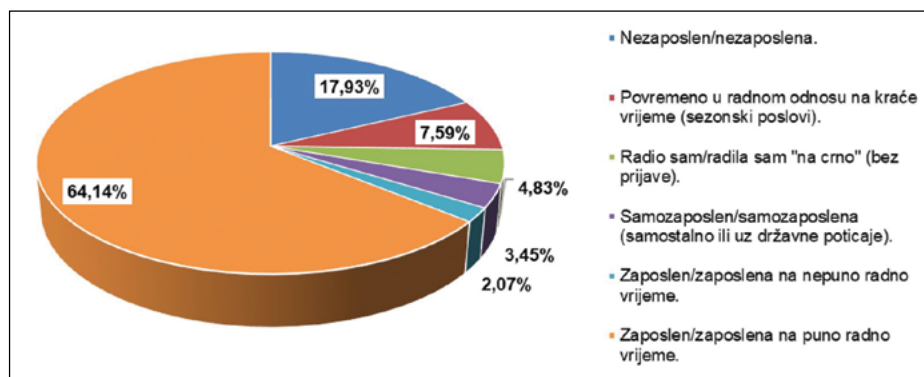
7. Radno-ekonomski profil iseljenih Hrvata u Irskoj: analiza istraživanja

Irska je u posljednjih dvadesetak godina izrazito privlačno imigracijsko odredište za radnu snagu iz slabije razvijenih država europskoga, azijskoga, afričkogoga i južnoameričkoga područja, a useljavanje koje je vrhunac doživjelo 2007. godine, ponovno raste 2022. godine kada je u Irskoj registrirano ukupno 703.000 stranih državljana ili 13,8% ukupnoga stanovništva Irske (*Central Statistics Office*, 2022). S druge strane, ukupan broj *PPS*-brojeva 2013. godine iznosio je 164.183, a 2022. godine 305.889 (DEASP, 2013.-2023). Podatci su to koji obuhvaćaju sve *PPS*-zahtjeve podnesene u Irskoj (uključujući i domaće stanovništvo), a prema strukturi izdanih *PPS*-brojeva prema zemlji podrijetla 2022., najviše ih je izdano stranim državljanima iz Ukrajine (68.000), Brazila (16.000), Rumunjske (15.000), Ujedinjenoga Kraljevstva (12.000), Španjolske (9.000), Italije (6.600) i sl. S obzirom na to da *PPS*-broj ne obuhvaća sve doseljene iz Hrvatske u Irsku i da njime nije moguće pratiti povratničke tokove, procjenjuje se da trenutno u Irskoj živi između 24.000 i 25.000 Hrvata koji čine

oko 3,5% strane populacije u Irskoj. Bez obzira na relativno malu zastupljenost u ukupnoj populaciji, iznimno je važno definirati radno-ekonomski profil i glavna strukturalna obilježja prosječnoga recentnoga iseljenika iz Hrvatske koji radi u Irskoj kako bismo izdvojili razlike u funkcioniranju radnih sustava objiju država.

8. Opća i socio-demografska obilježja Hrvata u Irskoj

Anketni je upitnik ispunilo ukupno 145 osoba koje imaju posao u Irskoj, od čega je 57,2% ispitanika bilo ženskoga spola, a 42,8% muškoga. Prema dobnoj strukturi, oko 58% ispitanika u dobi je između 41. i 50. te 30. i 35. godine života, dok je najmanje onih u najmlađoj i najstarijoj radnoj dobi. Prema najvišem završenom stupnju obrazovanja, prevladavaju ispitanici sa završenom srednjom školom – 43,4%, slijede zatim oni s visokom ili višom stručnom spremom – 38,6% i magisterijem – 15,9%. Najviše ispitanika, njih 45,5% trenutno je u bračnoj zajednici te gotovo podjednako u partnerskoj zajednici ili bez partnera (samci), oko 26%. U odnosu na te podatke, bračni status prilikom dolaska u Irsku pokazuje nešto drugačije odnose; 41,1% odseljenih je u Irsku došlo individualno i pritom nisu bili u braku, 27% je doseljenih s obitelji, a njih 13,1% navodi da im se kasnije pridružila obitelj, što upućuje na zaključak da je dio ispitanika promijenio svoj bračni status od dolaska u Irsku, tj. sklopio brak. Nadalje, prema duljini boravka u Irskoj, najviše ispitanika u Irskoj živi između 6 i 10 godina (46,9%) te 4 do 5 godina (25,5%), a najmanje preko 10 godina. U skladu je to s potrebnim godinama radnoga staža za ostvarivanje mirovine u Irskoj, ali i trendom kretanja broja odseljenih iz Hrvatske u Irsku, tj. najvišega registriranoga broja izdanih PPS-alokacija hrvatskim državljanima 2017. godine.

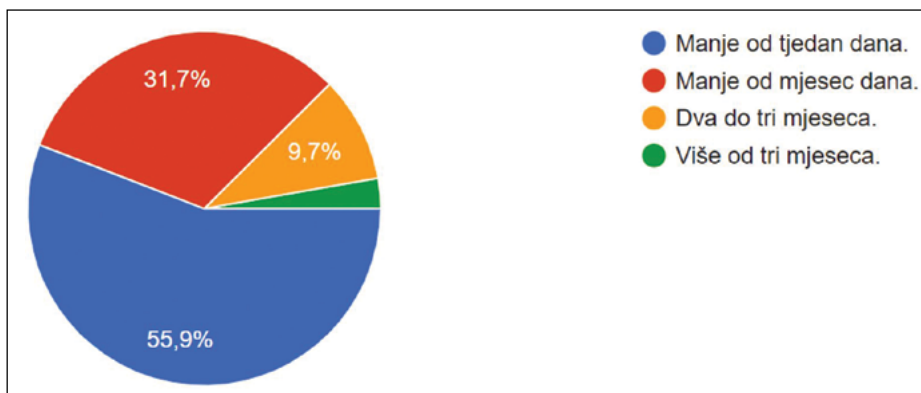

Sl. 2. Prethodni radni status u Hrvatskoj (prije dolaska u Irsku).

Zanimljiv je podatak da je od ukupnoga broja ispitanika, 82% bilo zaposleno u Hrvatskoj, stalno ili privremene (sezonske) naravi, a najviše ih je bilo zaposleno na puno radno vrijeme (64,4%). Posao u Hrvatskoj prije dolaska u Irsku nije imalo samo 16 osoba, tj. 18% ispitanika, a takvi se odnosi povezuju s općim čimbenicima recentnoga iseljavanja koji nisu isključivo ekonomski pa stoga posjedovanje radnoga mjesta nije preduvjet ostanka u Hrvatskoj, već uvjeti i cijena rada te odnos prema radnicima. U odnosu na iskustvo u Hrvatskoj, 137 od 145 ispitanika zaposleno je na puno radno vrijeme, a 123 ima ugovor na neodređeno vrijeme. Značajno je i to da se trenutno radno mjesto, u usporedbi s onim u Hrvatskoj, za $\frac{3}{4}$ ispitanika značajno ili djelomično razlikuje (značajno za 47%, a djelomično za 28% ispitanika). Takav zaključak upućuje na strukturne promjene i obilježja o čemu će biti više riječ u idućem poglavlju (djelatnost i vrste rada, radni uvjeti).

9. Ekonomsko-radna obilježja Hrvata u Irskoj

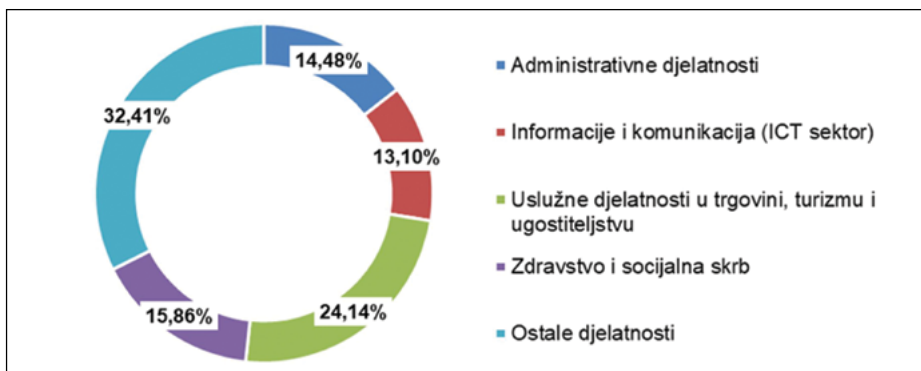
Nakon definiranih općih obilježja uzorka, u ovom će se poglavlju interpretirati karakteristike radnoga mjesta i uvjeti rada. Prema odgovorima ispitanika, prosječna duljina traženja posla u Irskoj je 21,7 dana, a s obzirom na relativne udjele, najviše ispitanika posao je našlo u manje od tjedan dana ili manje od mjesec dana (31,7%), dok je najmanji udio onih koji su posao tražili više od mjesec dana (12,5%) (Sl. 3.).

Sl. 3. Duljina traženja posla u Irskoj.

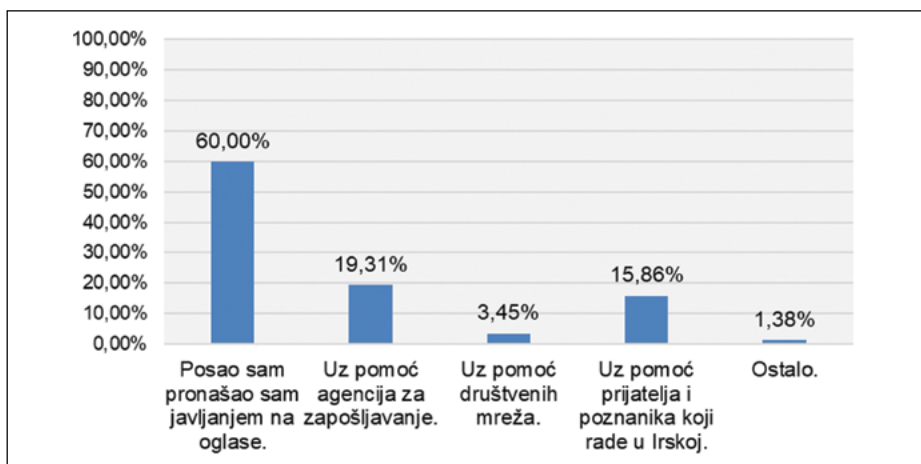
Trenutno najviše ispitanika radi u uslužnim djelatnostima u trgovini, turizmu i ugostiteljstvu (24,14%), administrativnim djelatnostima (14,48%), zdravstvu i socijalnoj skrbi (15,86%) te ICT sektoru (13,10%) (Sl. 4.) Ostale djelatnosti

zastupljene su s 32,41%, od kojih je najviše ispitanika zaposleno u industriji, građevinarstvu i marketingu, a najmanje u poljoprivrednim djelatnostima i državnoj upravi.

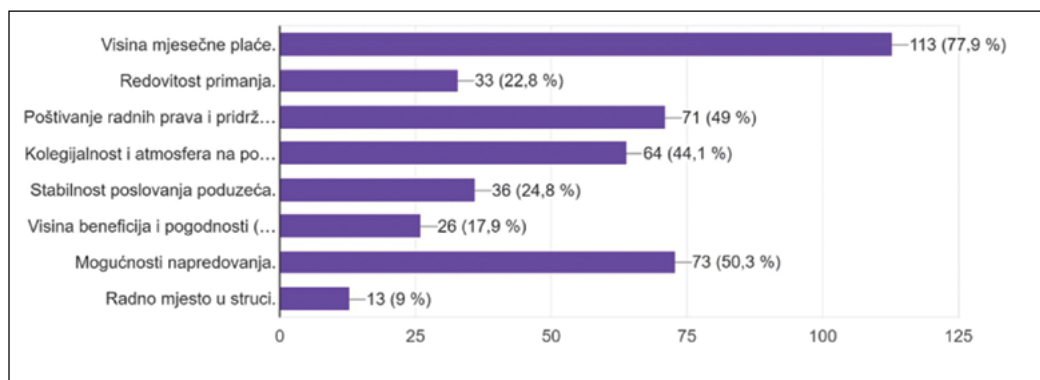
Sl. 4. Područje djelatnosti trenutnoga radnoga mjesta u Irskoj. *Autorska prilagodba prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD).*

Gotovo podjednaki broj ispitanika izjasnilo se da u odnosu na svoje školovanje (zvanje), radi i ne radi „u struci“, pri čemu je ipak nešto više onih koji u Irskoj ne rade „u struci“ (51%). Pritom je uočen i dominantan stav da većini ispitanika uopće nije ni bitno koji posao obavljaju, tj. je li njihovo trenutno radno mjesto u Irskoj „u struci“ (60%). Prema načinu pronalaska posla, najviše ispitanika posao je pronašlo individualnim javljanjem na oglase (60%) te uz pomoć agencija za zapošljavanje (19%), zatim uz pomoć prijatelja i poznanika koji rade u Irskoj, a najmanje uz pomoć društvenih mreža (Sl. 5).

Sl. 5. Traženje i pronalazak posla u Irskoj.

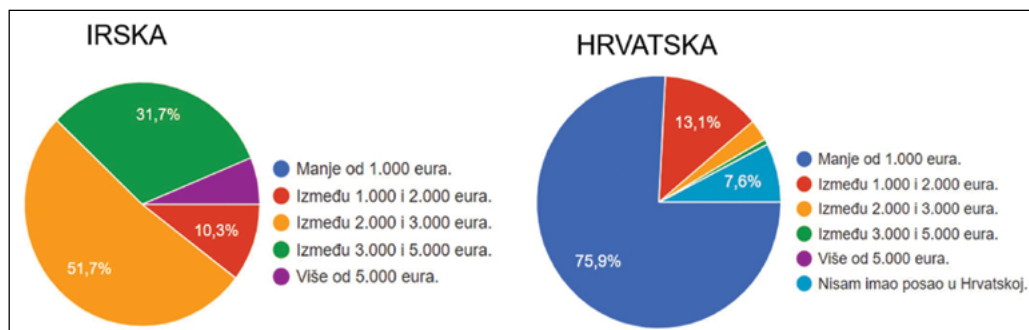
Nadalje, povezano uz karakteristike radnoga mjesta i rada, većina ispitanika kod svojih poslodavaca obavlja svoje radne zadatke u okviru klasičnoga načina rada koji podrazumijeva fizički odlazak na posao (60%), gotovo podjednak je broj onih kod kojih prevladava tzv. *rad od kuće* i kombinirani rad, oko 15%, dok nešto manje od 10% zbog naravi svoga posla ima najzastupljeniji terenski rad. Od ostalih obilježja radnoga mjesta može se istaknuti i nekoliko sljedećih zakonitosti; 9% ispitanika uz redovan rad povremeno obavlja neki posao u svoje slobodno vrijeme, uglavnom se ostvaruje regularan broj radnih sati u okviru zakonskih normi i pripadajućih ugovora (na puno ili nepuno radno vrijeme), tj. između 26 i 40 sati tjedno, $\frac{1}{2}$ ostvari prosječno do 5 sati prekovremenih mjesečno, oko $\frac{1}{3}$ povremeno radi vikendom (subotom ili nedjeljom) i sl. Prilikom označavanja najvažnijih stavki za izbor posla i poslodavca (bilo je moguće označiti dvije stavke), ispitanici su prihode od ostvarenoga rada, tj. visinu mjesečne plaće i mogućnosti napredovanja rangirali kao dva najčešća izbora, dok su prilikom izbora posla najmanje važni pronalazak posla u struci i visina dodatnih beneficija i pogodnosti (dodataka na plaću) (Sl. 6.). Treći najčešći čimbenik izbora posla jest poštivanje radnih prava i pridržavanje radnoga ugovora što potvrđuje i podatak da 98% ispitanika poslodavac nije nikada zvao izvan radnoga vremena ili samo u iznimnim i hitnim situacijama, a u slučaju potrebe za prekovremenim radom (uz pravo izbora) isti je adekvatno i propisno plaćen.

Sl. 6. Glavne stavke pri izboru radnoga mjesta i poslodavca.

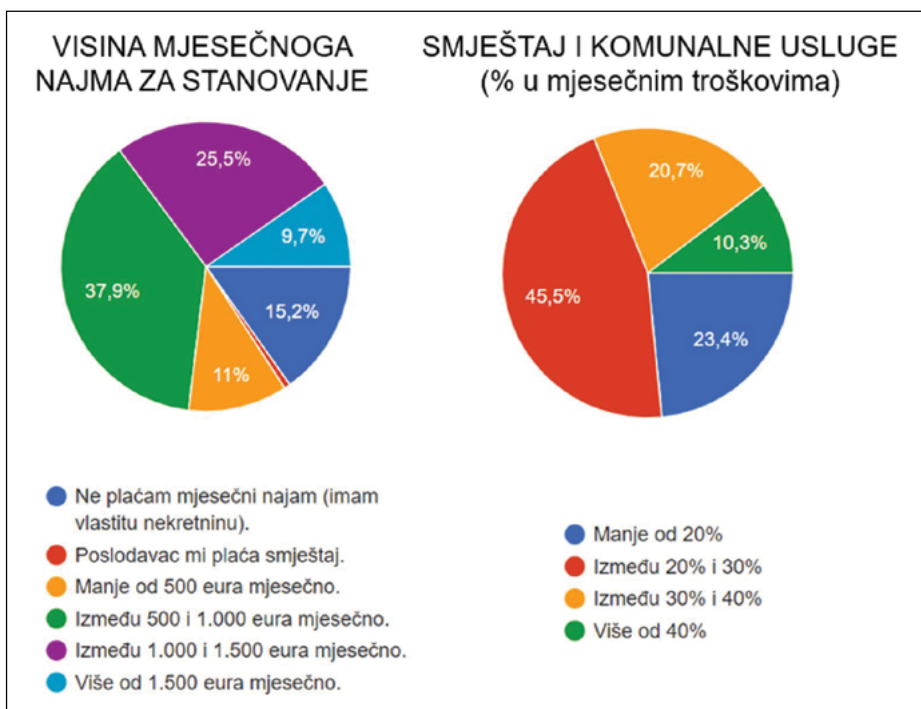
Nadalje, kod ocjenjivanja zadovoljstva trenutnim radnim mjestom u Irskoj, oko 62% ispitanika je u potpunosti zadovoljno ili uglavnom zadovoljno, a oko 28% je u potpunosti nezadovoljno ili uglavnom nezadovoljno. Kako bismo razumjeli relativno visok udio „nezadovoljnih“, potrebno je usporediti prihode,

njihovu mjesečnu raspodjelu te ocjenu zadovoljstva ukupnom kvalitetom života i životnim standardom u Irskoj. U usporedbi s Hrvatskom, mjesečni prihodi u Irskoj su prosječno 2–3 puta veći pa je tako 2/3 ispitanika u Hrvatskoj zarađivalo manje od 1.000 eura, dok trenutno u Irskoj prosječno zarađuju između 2.000 i 5.000 eura (Sl. 7.). Pritom otprilike jednak udio (2/3 ispitanika), mora izdvojiti između 20 i 40% mjesečnih primanja za troškove stanovanja i osnovne komunalne usluge (odvoz smeća, struja, voda grijanje i sl.), od čega samo za smještaj najviše ispitanika izdvaja između 500 i 1.500 eura, ovisno o vrsti smještaja (individualni, dijeljeni ili organizirani smještaj i sl.) (Sl. 8.). O visini navedenih osnovnih troškova ovisi i mjesečni (godišnji) iznos koji ispitanici uspiju uštedjeti (staviti „sa strane“), a za najveći udio ispitanika (52%) to je preko 20% ili oko 10% mjesečne zarade za 1/5 ispitanika. Krajnji iznos uštede ovise će o postojanju kreditnoga zaduživanja, sukladno podatku da se nešto više od 1/3 ispitanika kreditno zadužilo tijekom svoga boravka u Irskoj, uglavnom zbog kupnje i/ili adaptacije nekretnine, kupnje automobila, obrazovanja, vraćanja starih dugova i sl.

Sl. 7. Usporedba mjesečnih primanja ispitanika u Hrvatskoj i Irskoj

Zbog svega navedenoga ne čudi da je zadovoljstvo ispitanika životnim standardom ipak nešto veći od zadovoljstva radnim mjestom u Irskoj (iako razlike nisu relativno značajne) (Sl. 9.), što prije svega proizlazi iz odnosa visine plaće (prvi red veličine pri izboru posla) i osnovnih troškova života koji zajedno generiraju mogućnosti štednje, tj. ekonomskih čimbenika, ali i društvenih, radnih, upravljačkih i sl. obilježja (uređenost društva, odnos prema radnicima, uvjeti rada, funkcionalnost institucija itd.). Treba također imati na umu da su važne i subjektivne razlike među ispitanicima koje proizlaze iz osobnih profesionalnih (radnih) i životnih iskustava u Hrvatskoj, individualnih očekivanja, ciljeva odlaska i sl.

Sl. 8. Troškovi smještaja i komunalnih usluga i udio u mjesečnim primanjima.

Sl. 9. Ocjena zadovoljstva životnim standardom u Irskoj

Iako nam neki podatci mogu posredno najaviti perspektivu povratka recentnih iseljenika iz Irske, kao što su primjerice prosječni podatci o posjedovanju vlastite nekretnine, troškovi života, osobito iznos mjesečnoga najma nekretnine koji se nerijetko kreće i oko 2.000 eura (velika potražnja za iznajmljenim nekretninama), kreditnom zaduživanju i sl., najveći udio ispitanika trenutno

ne zna hoće li ostati u Irskoj ili će se vratiti u Hrvatsku (36%), slijede zatim oni koji nemaju namjeru povratka u Hrvatsku (28%) te oni koji razmatraju povratak kao opciju, ali nakon ispunjenja određenih kriterija kao što su stjecanje uvjeta za mirovinu (23%) ili ušteda značajnijega novčanoga iznosa i stjecanje materijalne sigurnosti (13%).

10. Zaključak

Stvarne i realne razmjere iseljavanja iz Hrvatske potvrđuju posredni statistički izvori iz svih državnih sustava, a razina demografskih uvjetovanja u njima najviše se očituje u promjeni veličine pojedinih kontingenta. Radno-ekonomsku strukturu Hrvatske karakteriziraju nepovoljni trendovi kao što su smanjivanje ukupnoga potencijala stanovništva u radnoj dobi, pad ekonomske aktivnosti te porast neaktivnoga stanovništva, a izravna su posljedica recentnih demografskih procesa, prije svega sinergijskoga djelovanja iseljavanja i starenja stanovništva, ali i strukturnih problema na tržištu rada. Suvremeni migracijsko-radni tokovi u pravilu su potaknuti izraženim ekonomskim razlikama u polazištu i odredištu, te su, uz političke, društvene i sl. krize, u zadnjim dvama desetljećima glavni pokretači (slobodnih) migracija većih razmjera usmjerenih prema razvijenijim područjima. Takav obrazac potvrđuju i iseljavanja iz Hrvatske koja su uglavnom generirana istim čimbenicima promjene na hrvatskom te užem i širem regionalnom prostoru, s razlikom da se suvremeni val iseljavanja intenzivirao u razdoblju znatno oslabljenoga demografskoga potencijala Hrvatske. Sva istraživanja recentnoga iseljavanja iz Hrvatske upućuju na primarno na ekonomsko-društveno-političku dimenziju, a uzmu li se u obzir razlike u zapošljivosti, uvjetima rada, odnosu poslodavca prema radnicima na primjeru iskustava recentno iseljenih osoba u Irsku, jasna je kompleksnost, strukturalnost i neizvjesnost povratka u Hrvatsku.

Popis izvora i literature

Literatura

- Akrap, Anđelko; Strmota, Marin; Ivanda, Krešimir (2017). Iseljavanje iz Hrvatske od početka 21. stoljeća, U: Sopta, Marin; Lemić, Vlatka; Korade, Mijo; Rogić, Ivan; Perić Kaselj, Marina (ur.), *Hrvatska izvan domovine II* (str. 543-551), Zagreb.
- Balijska, Monika (2020). Razmjeri recentnog egzodusa iz Hrvatske – analiza podataka službenih statistika RH i zemalja useljavanja hrvatskog stanovništva. *Podravina: časopis za geografska i povijesna multidisciplinarna istraživanja* 19 (37), str. 5-25.
- Bejaković, Predrag (2006). Uloga obrazovnog sustava u postizanju zapošljivosti i konkurentnosti radne snage u Hrvatskoj. *Društvena istraživanja* 15, 3 (83), str. 401-425.
- Čipin, Ivan (2019). *Demografski profil Hrvata u Irskoj*. 24. 2. 2019. Centar za longitudinalne populacijske studije. <https://clps.hr/demografski-profil-hrvata-u-irskoj/>. Pristupljeno: 2. siječnja 2023.
- Jurić, Tado (2017). Suvremeno iseljavanje Hrvata u Njemačku: karakteristike i motivi. *Migracijske i etničke teme* 33 (3), str. 337-371.
- Jurić, Tado (2018). Iseljavanje Hrvata u Njemačku – Gubimo li Hrvatsku? Zagreb, Školska knjiga.
- Komušanac, Monika (2017). *Revitalizacijski modeli stanovništva Republike Hrvatske*. Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb. Doktorska disertacija.
- Kozić, Kristina; Bodor, Tamara; Lončarević, Šimun; Krstulović, Luka; Slavić Miljenović, Jelena; Šterc, Stjepan (2020). Analiza stavova ispitanika o razlozima recentnog iseljavanja mladih iz RH u razdoblju između 2015. i 2018. godine. U: Perić Kaselj, Marina (ur.), *Zbornik radova Međunarodne znanstveno-stručne konferencije Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država* (str. 1044-1061). Zagreb: Institut za migracije i narodnosti.
- Obadić, Alka; Smolić, Šime (2007). Analiza radnog kontingenta i ekonomska aktivnost stanovništva Hrvatske. *EFZG Working Paper Series* 11, str. 1-15.
- Pokos, Nenad (2017). Osnovna demografska obilježja suvremenog iseljavanja iz Hrvatske, *Političke analize: tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku* 8 (31), str. 16-23.

- Pokos, Nenad; Peračković, Krešimir (2016). Promjene u strukturi radno aktivnog stanovništva Hrvatske od 1971. do 2011. *Revija za sociologiju* 46 (3), str. 297-323.
- Portal Citizensinformation.ie (2022). *Personal Public Service number*. https://www.citizensinformation.ie/en/social_welfare/irish_social_welfare_system/personal_public_service_number.html. Pristupljeno: 8. siječnja 2023.
- Rajković Iveta, Marijeta; Horvatin, Tea (2017). Suvremeno iseljavanje iz Hrvatske u Irsku s posebnim osvrtom na mlade iz Slavonije. *Migracijske i etničke teme* 33 (3), str. 247-274.
- Šterc, Stjepan; Komušanac, Monika (2018). Hrvatska: Izumiranje ili revitalizacija?, *Svjetlo riječi* 15. 6. 2018., Franjevački medijski centar, Sarajevo.
- Šterc, Stjepan; Komušanac, Monika (2021). The New European Paradigm of Workforce Range. U: Keković, Zoran; Đorić, Marija; Polović, Jadranka (ur.), *Security Crises in the 21st Century and How to Manage Them: Social and Security aspects* (str. 48-65). Beograd: CARUK, HUMS, IRMO, Libertas.

Izvori podataka

- CSO, Central Statistics Service of Ireland (2022). *Population and Migration Estimates*, April 2022. <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-pme/populationandmigrationestimatesapril2022/keyfindings/>. Pristupljeno: 8. siječnja 2023.
- DEASP, Department of Social Protection, Government of Ireland (2013-2023). *Annual Allocations: PPS Numbers, by country*. <https://www.gov.ie/en/collection/a78027-statistics-on-personal-public-service-pps-numbers-issued/#2022>. Pristupljeno: 8. siječnja 2023.
- DZS RH, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2017). *Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj 2016. – prosjek godine*. Zagreb, 2017.
- DZS RH, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2020). *Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj 2019. – prosjek godine*. Zagreb, 2020.
- DZS RH, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022a). *Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. godine*. Konačni rezultati. Zagreb, 2022.

- DZS RH, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022b). *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2021*. Zagreb, 2022.
- DZS RH, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022c). *Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj 2021. – prosjek godine*. Zagreb, 2022.
- DZS RH, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2023). *Zaposlenost i plaće – pregled po županijama*. Zagreb, 2023.
- EUROSTAT (2022). *Youth Unemployment, by country*. August 2022. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Youth_unemployment&oldid=574650#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators. Pristupljeno: 8. siječnja 2023.
- HZZ, Hrvatski zavod za zapošljavanje Republike Hrvatske (2022). *Godišnjak 2021*. Svibanj 2022.
- HZZ, Hrvatski zavod za zapošljavanje Republike Hrvatske (2021). *Program konvergencije Republike Hrvatske, 2021*. Podatci dobiveni na zahtjev autora.
- Portal Citizensinformation.ie (2022). *Personal Public Service number*. https://www.citizensinformation.ie/en/social_welfare/irish_social_welfare_system/personal_public_service_number.html. Pristupljeno: 8. siječnja 2023.
- Zakon o strancima, NN 133/2020. 27. studenoga 2020. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_12_133_2520.html. Pristupljeno: 8. siječnja 2023.

Contemporary Migrations and Workforce: Demographic and Labor-economic Profile of Croatian Emigration in Ireland

Summary

According to estimates, there are currently between 24,000 and 25,000 Croats living in Ireland who emigrated after Croatia joined the European Union in 2013. The most intensive emigration from Croatia to Ireland was registered in 2017, when approximately 4,900 PPS numbers were issued to Croatian citizens. The trend in the number of PPS allocations issued to Croatian citizens from 2013 to 2021, according to the publications of the Central Statistics Office, indicated a 1.8 times greater scale of emigration from Croatia to Ireland than Croatian statistical sources and is considered the most relevant indicator of net immigration from Croatia to Ireland. The age profile of emigrants to Ireland does not differ significantly from the classic recent emigrants from Croatia - they are mostly emigrants who are currently younger and of mature working age, i.e. between 30 and 35, and 40 and 50 years old, and have lived in Ireland between 6 and 10 years. Given that standard qualitative studies of emigration from Croatia are based on the definition of the motive for departure and assessment of possible return, a survey was conducted using an online survey method on a convenient sample of 145 emigrants who currently live and work in Ireland, with the aim of defining their average labor and economic profile. The main results indicated the characteristics of specific workplaces and working conditions, of which the most important ones will be singled out below. The average time needed to find a job in Ireland is 21.1 days, and most respondents (2/3) are currently employed in service activities, healthcare, administration and the ICT sector. The majority of respondents (82 %) had a job in Croatia, which confirms that emigration is not solely economically determined and that having a job is not a prerequisite for staying in Croatia. When marking the most important items when choosing a job, the respondents ranked salary and advancement opportunities as the two most important factors, while the least important determinant was a job "in the profession". By comparing the amount of salaries, it was observed that the average monthly income in Ireland is two to three times higher than in Croatia, as well as the expected basic living expenses

(housing and communal services), which is why 2/3 of the respondents have to set aside between 20 % and 40 % of monthly earnings. Although the differences are relatively small, respondents showed greater satisfaction with the quality of life and standard of living than with their current job in Ireland, which can be explained by the ratio of monthly income and basic living expenses, but also by non-economic factors such as the organization of society, the way of management, functioning of institutions, administrative relief, etc. In the end, the research confirmed the uncertainty of return for 36 % of respondents, a smaller proportion of respondents reduce the perspective of return to the fulfillment of certain criteria, such as obtaining the conditions for a pension in Ireland (23 %) or saving a significant amount of money (13 %), while 28 % have no intention to return at all.

Keywords: Croatia, Ireland. emigration, work force, employment.